

O P I N I Ó D ' A C T U A L I T A T

EDUCACIÓ: LA GRAN PRIORITAT

EDUCACIÓ: LA GRAN PRIORITAT

L'educació és essencial per al desenvolupament humà en la societat de la informació. D'ella depèn la qualitat de vida dels ciutadans, la competitivitat de l'economia, la cohesió social i, fins i tot, el reconeixement per part dels altres països. Espanya, que duia acumulat un gran retard, durant la democràcia ha aconseguit, en aquest terreny, resultats més modestos que en altres àmbits i figura a la cua dels països avançats. És un problema greu que requereix el compromís de tots: administració, escola i ciutadania.

1.- Què cal ensenyar? Al final del cicle obligatori d'ensenyament els estudiants haurien de saber parlar, llegir i escriure. La qual cosa significa **pensar**. Avui saber parlar, llegir i escriure inclou també anglès, matemàtiques i informàtica.

2.- Les transformacions recents de l'economia global han situat Catalunya i Espanya entre els països que han de basar la seva **competitivitat** en els recursos humans d'alt nivell de formació. L'economia espanyola no pot fonamentar-se ni en les matèries primeres que no té ni en els baixos costos salarials. Una economia d'alt valor afegit requereix d'una educació d'alt nivell, amb l'agilitat necessària per adaptar-se a un món molt canviant i per trobar la relació adequada entre els diferents graus de formació i les necessitats del mercat laboral.

3.- El dret a l'educació és universal, però els individus són extremadament diversos en qualitats, interessos i expectatives. Per a això l'ensenyament ha de saber jugar amb subtilesa la igualtat i la singularitat. L'educació ha de ser summament **personalitzada**. Al mateix temps que mantingui una igualtat bàsica de principi: és inadmissible la separació per origen o per creença.

4.- Des del punt de vista de la cohesió social, l'educació ha de garantir l'oportunitat a tothom. Els especialistes diuen que en aquest terreny la primera fase de l'ensenyament – fins als **sis anys** – és decisiva. Després les diferències d'entorn social es fan massa determinants. Cal invertir eficientment sobre aquest període, el més descurat de l'ensenyament a Espanya

5.- Col·locar als estudiants en igualtat de condicions de partida vol dir resoldre alguns problemes previs d'**adaptació**. A Espanya es troben a faltar les classes preparatòries per incorporar als grups amb major risc d'exclusió social i als immigrants al sistema educatiu. Per exemple, en matèria d'idioma. De manera que quan ingressin en el cicle reglat estiguin ja en el nivell mig dels seus companys. El fracàs escolar es una amenaça per a la cohesió social.

6.- La **immigració** planteja seriosos problemes educatius. Educar a un immigrant vol dir incorporar-lo al nostre sistema econòmic-cultural. Només un tracte molt personalitzat –que requereix preparació especial del professorat- pot solucionar els processos d'adaptació dels nens nouvinguts. A través d'ells, a més, es normalitza la situació dels pares. Cap àmbit escolar ni públic ni privat pot defugir aquesta responsabilitat. I només impedit la ghettització escolar es podrà evitar la ghettització social.

7.- El sistema mixt públic-concertat existent a Espanya requereix mecanismes d'**avaluació** i control independents. Cal garantir la qualitat del servei que es dona. I això requereix un esforç econòmic, transparència i seguiment objectiu.

8.- La inversió en educació ha d'augmentar. El país ha de fer l'esforç que la circumstància requereix invertint més on els problemes són més apressants. Els diners han d'emprar-se amb criteri perquè siguin eficients: millora de les condicions de treball de qui juga un paper tan central com és el mestre-professor, reforç de la posició dels directors de centre, tracte singularitzat dels alumnes, **incentius** en funció dels resultats i potenciació de l'ús de les noves tecnologies i altres instruments bàsics per a la formació del futur.

9.- La preparació per al mercat de treball actual requereix una gran **versatilitat** de les persones. És aquesta una novetat que contrasta amb el model clàssic de la vocació i el treball per a tota la vida. Per això, més important que l'acumulació de sabers és la capacitat d'usar els coneixements i de manejar-se amb els mitjans de la societat actual. I, sobretot, que la ciutadania assumeixi que la cultura és un bé de primera necessitat i l'ensenyament és un procés que dura tota la vida.

10.- La potenciació de la **formació professional** aplicada és fonamental per respondre a les necessitats del mercat, per donar als alumnes mitjans per desenvolupar una vida d'èxit professional i per alliberar a la universitat de tensions per massificació. La formació professional hauria de disposar de programes específics per als joves immigrants que arriben sense estudis i necessiten una integració ràpida a la vida econòmica.

11.- L'ensenyament ha de situar als alumnes en les noves coordenades de referència. Aquestes diuen que res llunyà ens és aliè: que no hi ha bombolles ni territoris protegits en aquest planeta que puguin desentendre's de la resta, tret que s'opti per la marginació. No es poden estrènyer els mapes ni reduir els horitzons: el marc d'un ensenyament modern és Europa i, des d'ella, el món. L'atenció al que ens és propi no ha de ser a costa del punt de vista **cosmopolita**, i viceversa. El respecte al que és local és també el respecte a les claus culturals del que ve de fora, però sabent que hi ha un denominador comú irrenunciable: la societat oberta, la convivència i la llei. I la societat oberta és plural, no multicultural.

12.- L'ensenyament teòric i l'aplicat no poden escindir-se perquè s'alimenten mútuament. La Universitat espanyola ha progressat en matèria d'investigació. Però progressarà més si sap orientar-se a **resultats** i establir vincles amb l'economia real, com ja ho exigeix l'espai europeu d'educació superior. I al mateix temps d'aquesta relació amb el món empresarial i laboral sorgirà una millor correlació entre ensenyament i necessitats de l'economia. Hi ha valors intangibles en l'ensenyament: el coneixement -i la seva transmissió cultural- és la base del *soft power* que de vegades contribueix tant al prestigi d'un país com al poder econòmic o militar. I la Universitat ha de conrear el gust pel saber i per la creativitat. Però el desenvolupament d'un país genera unes necessitats molt concretes de personal qualificat que si no es troben a casa hauran de buscar-se fora. Una Universitat eficient és la que sap resoldre aquests *gaps*: formant bé i orientant-se a l'excel·lència per ser capaç, així, d'atraure a professors de prestigi i als millors alumnes en període de formació.

13.- L'educació necessita **estabilitat** normativa. Independentment que el desenvolupament del sistema educatiu estigui, en bona part, en mans privades, no pot preterir-se, de cap manera, la responsabilitat dels poders públics en la implementació i planificació del sistema educatiu, conforme als interessos generals del país. Els desafiaments de l'educació en el món present exigeixen un equilibri molt precís entre estabilitat i canvi. És necessària una continuïtat en les lleis bàsiques que estableixen les regles del joc. No té cap sentit que cada vegada que es produeix l'alternança en el govern es modifiquin per complet les lleis d'educació: és un dispendi d'energies molt inútil, que només serveix per acumular més retards. Però, al mateix temps, aquest marc ha de ser suficientment flexible perquè el sistema educatiu pugui adaptar-se fàcilment a la ràpida evolució dels coneixements i de les necessitats. Garantir aquest equilibri entre estabilitat i canvi és una de les responsabilitats principals dels governants.

Barcelona, novembre 2006